

Институцията със славно минало и мисията ѝ в бъдещето

Международна научна конференция „95 години Институт за гората – Гори без граници“, посветена на годишнината на научната институция, се проведе на 19 – 21 октомври в грандхотел „Астория“ в София. Събитието бе реализирано с финансовата подкрепа на шестте държавни предприятия на Министерството на земеделието и храните, Фонд „Научни изследвания“ на Министерството на образованието и науката и Българската академия на науките.

Форумът бе открит със слово от директора на ИГ – БАН, чл.-кор. д.н. Георги Георгиев, който каза: „Днешният празник е не само знак и признание за славното минало на Института за гората, но и потребност от формулиране на мисия за решаване на бъдещи предизвикателства“. В събитието участваха проф. д-р Маргарита Георгиева – научен секретар, и проф. д-р Миглена Жиянски – председател на Научния съвет на ИГ – БАН, учени, докторанти и студенти.

Сред официалните гости бяха директорите на СЦДП – Габрово, инж. Иван Недков, на СЗДП – Враца, инж. Веселин Нинов, и на ЮЗДП – Благоевград, инж. Валентин Чамбов, представители на Изпълнителната агенция по горите, Лесотехническият университет, ГСС – София и Пловдив, ЛЗС – София, ДПП „Витоша“ и НП „Пирин“.

В конференцията участваха повече от 80 водещи учени – от Института за гората, Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания – БАН, Лесотехническият университет, Софийския

Участниците и гостите на международната конференция

университет „Св. Климент Охридски“, Националният институт по геофизика, геодезия и география – БАН, изследователи и експерти от Германия, Австрия, Сърбия, Северна Македония, Гърция, Турция и Хърватия. Бяха представени най-новите изследвания в областта на горското стопанство и устойчивото управление на горите; лесовъдството и горските генетични ресурси; горската екология и екосистемните услуги; изменението на климата, горските пожари и природните смущения; контрола на почвата, ерозията и наводненията; здравето на горите; градското горско стопанство, зелената инфраструктура и лесовъдството; дивечовата фауна и недървесните горски ресурси; опазването на биоразнообразието; политиката за природните ресурси и други. Част от презентациите бяха представени в конферентната зала чрез постери.

С поздравления към домакините се обърнаха инж. Стоян Тошев – изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите, чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев – ректор на Лесотехническият университет, проф. Диана Пет-

кова – председател на Съюза на учените в България, и проф. д.н. Ирена Атанасова – директор на Института по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Никола Пушкар“.

В приветствените си думи инж. Стоян Тошев каза: „Науката и практиката трябва да вървят ръка за ръка. Това е верният път в разрешаването на важните проблеми, свързани с горите. През последните години природата все повече ни поставя пред изпитания, в които вие сте с нас рамо до рамо на терен в най-невралгичните точки. Благодарни сме за подкрепата, заедно доказваме, че това са въпроси, които могат да намерят правилното решение с професионална лесовъдска и научна обосновка, експертиза и оценка.“ Инж. Тошев връчи Поздравителен адрес на ръководството на Института.

Поздравителни адреси бяха получени от зам.-министъра на земеделието и храните инж. Мирослав Маринов, научния секретар на направление „Биоразнообразие, биоресурси и екология“ към Българската академия на науките доц. д-р Ина Анева, Лесотехническият университет, Института за космически изследвания

95 години Институт за гората – БАН

Чл.-кор. проф. Георги Георгиев
открити форума

Инж. Стоян Тошев отправя поздравителни слова към домакините на събитието

Акад. Александър Александров
представи историята на ИГ – БАН

и технологии – БАН, Института за ядрени изследвания и ядрена енергетика – БАН, Аграрния университет – Пловдив, ДПП „Витоша“, ЮЦДП – Смолян, ДПП „Национален парк Рила“, Съюза на учените в България и Института по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Никола Пушкар“.

Международната конференция даде възможност за професионални контакти и ползотворни дискусии между участниците от България и чужбина, сред които проф. Ерик Финдейсен от катедра „Горско стопанство“ в Университета за приложни науки в Ерфурт, Германия, проф. д-р Тугрул Якупуглу от Катедрата по почвознание в Университета Бозок – Йозгат, Турция, доц. Параскеви Ализоти от катедра „Горско стопанство и природна среда“ в Солунския университет „Аристо-

тел“, д-р Гернот Хох от Отдела за защита на горите в Австрийския изследователски център за горите, д-р инж. Симон Янсен, проф. Матиас Нойман и д-р Кристофър Пучер от Университета за природни ресурси и науки за живота, Виена, Австрия, д-р Мара Табакович-Тошич и д-р Сузана Митрович от Институт за горско стопанство – Белград, Сърбия, инж. Владимир Стояновски и инж. Виктория Брндевска Стипанович от Университет „Св. св. Кирил и Методий“ – Скопие, Северна Македония, Фран Пощеняк – Arbores LTD, Хърватия.

Миналото на институцията до наши дни бе представено в доклад на акад. Александър Александров.

От съществуващите днес у нас 42 научни института и 8 академични специализирани звена на БАН Институтът за гората е един от най-старите научни учреждения. Създаден е като Служба за горско опитно дело към Отделение за горите в Министерството на земеделието и държавните имоти през 1928 година.

● Научното звено е родено от необходимостта от българската лесобиологична наука и потребностите на практиката. През 95-годишния период от съществуването си българското звено за горски изследвания е било включено в различни ведомства:

● Служба по горско опитно дело (1928 г.);

● Служба за горски изследвания и опити (1938 г.);

● Институт за горски изследвания и опити (1942 г.), към който се включва създаденият през декември 1941 г. Институт за залесителни и укрепителни изследвания в Скопие към Управление на горите – София;

● Централен горскостопански опитен и контролен институт (януари, 1943 г.);

● Разделяне и обособяване на два централни научноизследователски института по горско стопанство и по горска промишленост към две ведомства, съответно – Управление на горското стопанство към Министерски съвет и Министерство на горската промишленост (1952 г.);

● Институт за гората – БАН, включващ секции „Горска биология“ и „Горска техника“, съответно от Биологичния институт и Техническият институт на БАН (1954 г.);

● Централен научноизследователски институт за гората – БАН (1960 г.), обединяващ три звена – Институт за гората – БАН, Научноизследователски институт за гората и горското стопанство – МЗГ, и два отдела на Научноизследователски институт по горска промишленост – МГП;

● Централен научноизследователски институт за гората при Академия на селскостопанските науки към Министерството на земеделието (1961 г.);

● Научноизследователски институт за гората и горското стопанство – ведомствен институт (1964 г.);

● Централен научноизследователски институт за гората на Министерството на горите и опазване на природната среда (1972 г.);

● Институт за гората – БАН (1976 г.).

За подпомагане на горскостопанската практика по райони в страната Институтът за гората е създал 7 опитни бази и станции: Опитна база по залесяване и борба с ерозията – Кърджали (1953 г.) за района на Източните Родопи, Опитна база по залесяване и борба с ерозията – гара Пирин (1953 г.), преместена в гр. Сандански (1956 г.), за района на Пирин, Огражден, Малешевска и Влахина планина, Опитна база по иглолистните гори – м. Беглика, Баташко (1954 г.), дислоцирана във Велинград (1960 г.), за района на Родопите, Опитна база по иглолистните гори – с. Говедарци, Самоковско, за района на Рила, Опитна база по буковите гори – Етрополе (1957 г.), Научноизследователска опитна база по тополите – Свищов (1958 г.), със статут „опитна станция“ към Академия на селскостопанските науки (1963 г.) и към Министерството на горите и опазване на природната среда (1972 г.), впоследствие Опитна станция по бързорастящи горско-дървесни видове, Опитна база по дъбовите гори – Бургас (1961 г.), прераснала в Опитна станция (1964 г.) и преминала към горското ведомство (1972 г.).

Във връзка с изпълнение на национални и международни изследователски проекти са обособени биекологични стационари, разположени из целия горски фонд на страната:

„Агино бранище“ – Бяла Слатина, „Игралище“ – Малешевска планина, „Маджарско краище“, „Овнарско“ и „Васил Серафимов“ – Якоруда в Рила, „Ясенково“ – Лудогорие, Шуменско, „Беклемето“ – Троянско, Мрежа от опитни площи по проект „Оценка и мониторинг на въздействието на атмосферния въздух върху горски екосистеми“, включени в Международната кооперативна програма (ICP – Forest).

Изградени са семепроизводствени градини за корков дъб в

ДГС – Първомай, за бяла мура в ДГС – Белица. Създадени са опитни площи и географски култури от дугласка в ДГС – Костенец, Клисера, Лесидрен, Кюстендил, Златоград, както и от черен бор в ДГС – Кюстендил, Костенец, Стара река, и от бяла мура в ДГС – гр. Гоце Делчев, Стара река и Сливен. Проектиран и осъществен е национален дендрариум в кв. „Малинова долина“ – София, с около 200 дървесни и храстови видове – местни и екзотични.

През отделните етапи от развитието си Институтът за гората е изпълнявал различни мисии и задачи, като настоящата е: „Изучаване на горските екосистеми, имащи съществено значение за кръговата на енергията и веществата и изпълняващи ключова роля при смекчаване на последствията от климатичните промени и антропогенните въздействия върху околната среда. Обслужване на националния отрасъл „Гори“.

Управлението на ИГ – БАН, от основаването му досега, е осъществявано от екипи от 28 изследователи. От неговите ръководители с най-продължителен мандат като директор е проф. Марин Д. Маринов (23 г.), зам.-директор – проф. Христо Цаков (16 г.), и научен секретар – проф. Данаил Гарелков (22 г.).

В Института са работили изявиени учени като акад. Стоян Брънчев, акад. Петко Д. Петков, акад. Борис Стефанов, акад. Мако Даков, чл.-кор. проф. Васил Стоянов, чл.-кор. проф. Никола Пенев, чл.-кор. проф. Боян Роснев, проф. Боян Захариев, проф. Илия Радков, проф. д-р П. Чернявски, проф. д-р Юрдан Духовников, проф. д-р Асен Биолчев, проф. Симеон Недялков, проф. д.н. Иван Раев.

През отделните етапи от развитието на ИГ – БАН, научните му структурни звена са имали различни названия. Понастоящем институтските секции са редуцирани до четири: „Лесовъдство и управление на горските ресурси“, „Горска екология“, „Горска генетика, физиология и култури“, „Горска ентомология,

фитопатология и ловна фауна“.

Мнозинството учени в Института за гората са завършили Висшия лесотехнически институт, но преди основаването на Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет през 1925 г. някои са випускници на немски, руски и хърватски висши училища. Институтът за гората е бил достъпен за изследователска работа и на чуждестранни граждани. Едни от първите български аспиранти по лесовъдство, защитили в чужбина дисертации за научна степен „кандидат на селскостопанските науки“ са Мако Даков (1949 г.), Димитър Велков (1959 г.), Марин Маринов и Данаил Гарелков (1961 г.), за научната степен „доктор на науките“ – проф. Симеон Недялков (1978 г.).

Освен научните приноси на Института, обслужващи горския сектор, той изпълнява редица други дейности, като със своята експертиза осигурява обществото с решения за ресурсните, екологичните и социалните функции на горите. Консултантските дейности обхващат горското законодателство, управлението на горските ресурси, в т.ч. борбата с природни бедствия като горски пожари, ветровали, порои и свлачища, насекомни каламити и патогени, както и създаване на зелени екосистеми в урбанизирани територии.

Няколко десетки изследователи от Института за гората са извършвали преподавателска и експертна дейност в Германия, Франция, Великобритания, Украйна, Швейцария, Португалия, Коми АССР, Алжир, Мароко, Либия, Гвинея, ЮАР, Канада, САЩ, Куба, Индия, Виетнам, Австралия и Нова Зеландия, Антарктида.

Последният ден от конференцията протече в района на Копливщица, където бе обсъдено значението на горите при определяне на екосистемните ползи за обществото, с акцент върху историческите и културни аспекти на града.

Женя СТОИЛОВА
Снимки: Йордан
ДАМЯНОВ